

MTK:n lausunto julkisen talouden hoitamiseen liittyen

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Kysymyksessä on erittäin laaja lakipaketti, jolla pannaan täytäntöön uudistettu EU:n finanssipoliittinen lainsäädäntö. Valtaosa nyt luonnoksena esitetystä lakipaketista liittyy tähän eikä näiltä osin kansallista liikkumavaraa juurikaan ole. Sinänsä lakipaketti on siis välttämätön.

MTK toteaa kuitenkin, että vaikka julkisen talouden alijäämälle asetetut tavoitearvot (60 %) EU lainsäädännössä sinänsä ovat perustellut, mahdollistavat EU-säädökset niistä poikkeamisen kansallisin perustein tai ”selittämällä”. MTK olisi mielellään nähnyt tässä kohtaa tiukempia säädöksiä tai jopa sanktioita, jotta budjettikuri pysyisi kaikissa jäsenmaissa samantasoisena.

Lainsäädännön kansalliseen liikkumavaraa liittyy sen sijaan se, että em. julkisen talouden alijäämälle suhteessa bruttokansantuotteeseen on asetettu EU-säädöksiä kovempi 40 %:n pitkän aikavälin tavoite. MTK on valtioneuvoston tavoin huolestunut Suomen velkaantumiskehityksestä ja tunnistaa em. 40 %:n tavoitteen relevanttiuden pohjoismaisten verrokkien perusteella. Ottaen kuitenkin huomioon näköpiirissä olevat paineet mm. puolustusmenojen ja huoltovarmuuden sekä kokonaisturvallisuuden näkökulmasta laajemminkin sekä lähtökohtatilanteen valtiontalouden osalta, pitää MTK näin paljon EU:n asettamaa tavoitetta kovemman tavoitteen asettamista tässä tilanteessa ylimitoitettuna ja epärealistisena.

Osana lainsäädäntöpaketin kansallista toimeenpanoa esitetään myös tehtävien siirtoa Valtiontalouden tarkastusvirastolta (VTV) talouspolitiikan arviointineuvostolle. Esityksen mukaan arviointineuvoston rooli muuttuisi selkeästi viranomaistehtäväksi. Olennaisimmat muutokset pitäisivät sisällään finanssipoliitiikan valvonnan siirtämisen Valtiontalouden tarkastusvirastolta arviointineuvostolle sekä valtioneuvoston talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnittelun taustalla olevien valtiovarainministeriössä laadittujen makrotalouden ennusteiden vahvistamisen.

Ottaen huomioon, että Valtiontalouden tarkastusvirasto on eduskunnan alainen laitos ja siten lähtökohtaisesti irrallaan valtiovarainministeriöstä, pitäisi MTK parlamentarismia ja läpinäkyvyyden kannalta parempana säilyttää finanssipoliittinen valvontatehtävä edelleen VTV:llä.

Mitä tulee valtiovarainministeriön ennusteiden vahvistamiseen, MTK toteaa, että ennusteiden taustalle joudutaan tekemään oletuksia, joihin poliittiset tilannearviot voivat vaikuttaa virkamiesten lähtökohtaisesta objektiivisuudesta huolimatta. Sen takia on hyvä, että

arviointineuvoston kokoonpanoon on kiinnitetty esityksessä erityishuomiota. MTK pitää myös todennäköisenä, että nyt esitetyn prosessin tuloksena kokoonpanon painopiste tulee olemaan yliopiston taloustieteellisissä professoreissa. MTK pitää tätä lähtökohtaisesti kannatettavana asiana, mutta esittää silti harkittavaksi, että arviointineuvoston kokoonpanoon tulisi mandaattipaikka myös keskeisiä ennustelaitoksia edustaville asiantuntijoille, joilta löytyy kokemusta ja näkemystä nimenomaan makrotalouden ennusteiden laadinnasta. Tämä olisi ensiarvoisen tärkeää myös em. läpinäkyvyyden takia.

Lopuksi MTK kiinnittää huomiota lakipaketin valmisteluun ja erityisesti siihen, että keskeiset osat rahoitusasematavoitteen ja arviointineuvoston tehtävien osalta astuisivat voimaan vasta 2031 ja 2032. Näin ollen nyt esitetyt säädökset sitoisivat myös tulevia hallituksia. MTK pitää tärkeänä, että näin kauaskantoiset ja valtiontalouden kannalta ensiarvoisen tärkeät päätökset niiltä osin kuin niissä on kansallista liikkumavaraa, valmisteltaisiin avoimesti ajan kanssa kaikkia eduskuntapuolueita osallistaen ja sitouttaen.

Helsingissä 25.8.2025

Jyrki Wallin

Toiminnanjohtaja

Perttu Pyykkönen

Järjestötoiminnan johtaja